

ДЕРЖАВНА СЛУЖБА УКРАЇНИ З НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ
ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ

КУЛЬТУРА ЯК ФЕНОМЕН ЛЮДСЬКОГО ДУХУ

(БАГАТОГРАННІСТЬ І НАУКОВЕ ОСМИСЛЕННЯ)

Збірник матеріалів

VII Міжнародної наукової конференції курсантів, студентів, аспірантів та ад'юнктів

28 жовтня 2025 року

Львів 2025

ЛІТЕРАТУРА

1. Бауман З. *Глобалізація. Наслідки для людини і суспільства*. – К.: КМА, 2008. – 200 с.
2. Кастельс М. *Інформаційна епоха: економіка, суспільство і культура*. – К.: Ваклер, 2004. – 608 с.
3. Флоріді Л. *Четверта революція. Як інфосфера змінює людину і суспільство*. – К.: Наш Формат, 2020. – 320 с.
4. Манновіч Л. *Мова нових медіа*. – К.: ArtHuss, 2018. – 480 с.
5. Постман Н. *Технополіс: підкорення культури технологією*. – К.: Ніка-Центр, 2019. – 312 с.
6. Турченко Г. *Цифрова естетика та культура візуальності XXI століття*. – Львів: Світ, 2021. – 254 с.
7. Jenkins H. *Convergence Culture: Where Old and New Media Collide*. – New York: NYU Press, 2006. – 282 p.
8. Negroponte N. *Being Digital*. – New York: Vintage Books, 1995. – 256 p.

Секція 5

НАЦІОНАЛЬНІ МОВИ І КУЛЬТУРИ В ЇХ СПЕЦИФІЦІ ТА ВЗАЄМОДІЇ. ГЕНДЕРНА ЧУТЛИВІСТЬ У КУЛЬТУРІ

УДК 32.4

**БАГАТОМОВНІСТЬ ЯК ЗАСІБ РЕПРЕЗЕНТАЦІЇ ІДЕНТИЧНОСТІ У КІНОСТРІЧЦІ
«ДОДОМУ»**

Анна ДУБАНИЧ

*Науковий керівник – Ірина БАБІЙ, доцент кафедри українознавства та
міжкультурної комунікації*

Львівський державний університет безпеки життєдіяльності

Вивчення та осмислення кримськотатарського питання привертає увагу сучасних політиків, медійників, істориків та митців, й зокрема кіномитців, адже кіно є найбільш дієвим інструментом для актуалізації гострих проблем сьогодення, надає їм широкого розголосу.

Підвищений інтерес до Криму, зумовлений насамперед історичними випробуваннями кримців у XX ст., а саме: складним процесом репатріації й облаштування на історичній батьківщині, яке розпочалось у 1989 році після масової депортації у 1944 р, а також необхідністю пересилитися на материкову Україну через анексію півострова у 2014 р. Прикметно, що кожен з нас переживає чимало особистих проблем і часто блокує те, що відбувається поза межами його «маленького світу», тобто інформація про проблеми окремих народів, навіть тих, що живуть із тобою поруч, часто залишається непоміченою. Але мова, якою апелює до нас кіно є простою й ненав'язливою. За допомогою візуалізації, діалогів фільм мимоволі включає людину в контекст, навіть якщо вона до цього мало була знайома з проблематикою, й розкриває історію та культуру кримців.

Драматичний фільм «Додому» українського режисера та сценариста кримськотатарського походження Нарімана Алієва вперше показали на 72-му Каннському кінофестивалі у програмі «Особливий погляд». У 2019 році стрічку висували як національного претендента від України на «Оскар» за найкращий фільм іноземною мовою. Фільм з Ремзі Біяловим та Ахтемом Сеїтаблаєвим у головних ролях є яскравим прикладом того, як багатомовність відображає культурний контекст та дозволяє глибше розкрити внутрішній світ персонажів. Глядача знайомлять з історією Мустафи, кримського татарина, який втрачає старшого сина в російсько-українській війні, й вирушає з молодшим сином Алімом у подорож з Києва до Криму. Центральною темою стає пошук «дому» не лише в географічному сенсі. Він оповідає про родину та її трагедію, зовсім різних Мустафу та Аліма (батька з сином), їхню подорож додому, збереження традицій і пам'яті. Глядач переживає не лише історію однієї родини, а й репрезентацію ширших суспільних процесів – міграції, втрати, адаптації та пошуку культурних орієнтирів. Своєю стрічкою режисер порушує теми, які турбують сьогоденне суспільство: війна на Донбасі, анексія Криму. Це авторська рефлексія на ці події: *«Звісно я намагаюся якось продискувати це в фільмі, тобто підняти теми, які мені важливі для того, щоб для себе їх проговорити, та, може, мати дискусію з глядачем з приводу того, що з нами сьогодні відбувається»*, зазначає режисер під час бесіди на радіо НВ [2, с.32].

Однією з проблем, що порушено у фільмі є багатомовність, що безпосередньо пов'язана з мультикультуралізмом і є одним з його проявів, передбачаючи існування більше, ніж одного, різновиду ідентичності або різну ідентичність членів одного суспільства, навіть однієї родини, які є носіями різних мов [3, с.7]. Зокрема, у кінострічці можна почути три мови: кримськотатарську, українську, російську. Такий прийом віддзеркалює мовну ситуацію в Україні. Саме через мови режисер демонструє взаємодію різних спільнот. Особливо показовим є перехід між ними (перемикання мовних кодів), що символізує зміну соціального

статусу. Мови також є основою конфлікту поколінь, розриву традицій, дистанції між батьком та сином. Адже для Мустафи кримськотатарська є рідною мовою, символом дому та коріння, зв'язку зі своїм родом. Вона є маркером етнічної приналежності, підкреслюючи історичну пам'ять та відчайдушний опір асиміляції. Він прагне передати це світосприйняття синові. Зазначимо, що для режисера фільму особливо важливим було те, аби з екрана звучала кримськотатарська мова, яка слугує потужним засобом драматургії, додає фільму темпоритму і певної фактури персонажам. Тоді як для Аліма, який виріс переважно в російськомовному середовищі Києва, кримськотатарська є чужою. Щоб асимілюватись у соціумі він використовує російську та вивчає українську. У стрічці показано, що російська – це мова відчуження, мова повсякденного виживання. Адже через окупацію вона, на жаль, стала основною у всіх сферах життя. Це вкотре підтверджує, що мова є не просто засобом спілкування, вона маркує етнічну приналежність, соціальний статус. Попри те, що музичного супроводу у фільмі немає, глядач чітко може відчутти самотність, ізоляваність – і для цього ефекту достатньо лише багатомовності діалогів.

Переглядаючи фільм, можна відстежити, що мова – це не просто інструмент спілкування, у ній закумуляовано багатющу культуру кримців. У мові відображаються особливості світогляду, мислення, цінностей, традицій, звичаїв, обрядів, релігійних вірувань, історичних подій та інших аспектів культури народу, який нею розмовляє [1, с.7].

Отож, багатомовність є художнім засобом, що підкреслює боротьбу кримських татар за збереження ідентичності в умовах втрати території та війни. Відтак мова стає формою культурної пам'яті. Вона демонструє взаємодію культур і соціальних груп та створює більш глибоке й емоційно насичене сприйняття героїв та їхнього світу. Фільм «Додому» нагадує нам про багатонаціональність нашого суспільства, і навіть коли ми ділимо одну територію та маємо схожі погляди й проблеми проте ми також різні, з різними підходами до життя і неповторною культурою.

ЛІТЕРАТУРА

1. Аліфіровець М. М. Мова та культурна багатомовність: дослідження взаємодії мов та культур в сучасному світі: робота на здобуття кваліфікаційного ступеня магістра: спец. 035 – філологія / наук. кер. С. О. Швачко. Суми: Сумський державний університет, 2023. 96 с.

2. Ільченко О. Роль міжкультурної взаємодії в інтеграції кримських татар - внутрішніх переселенців в Україні після анексії півострова Крим: Бакалаврська робота: (034 «Культурологія») / О. Ільченко / Український католицький університет. Кафедра культурології; наук. кер: к. філол. н. І. Старовойт. Львів: УКУ, 2021. 62 с.

Веста ПРЯНЧИКОВА

ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ У ЮРИСПРУДЕНЦІЇ: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ282

Олександра ГРИЩЕНКО

ОНЛАЙН-КОМУНІКАЦІЯ ЯК НОВА НОРМА КУЛЬТУРИ ДІЛОВОГО СПІЛКУВАННЯ286

Анна ШАРГОРОДСЬКА

СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА КУЛЬТУРА ПРАЦІВНИКА ЗАКЛАДУ ОСВІТИ ЯК УМОВА ФОРМУВАННЯ БЕЗПЕЧНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА В УМОВАХ ПОВНОГО ПАНСІОНУ290

Дмитро ГНІЗДЮХ

ІНТЕРНЕТ ЯК КУЛЬТУРНИЙ ФЕНОМЕН ХХІ СТОЛІТТЯ.....293

Вікторія КУЧЕР

ДО ПИТАННЯ КОМУНІКАЦІЙ В МЕДИЧНІЙ СФЕРІ.....295

Надія КАЛИНЯК

ОСОБЛИВОСТІ СПІЛКУВАННЯ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ300

Ростислав НАГОРНИЙ

МОВА, ЯК ПСИХОЛІНГВІСТИЧНИЙ ЕЛЕМЕНТ СУСПІЛЬСТВА В ГІБРИДНІЙ ВІЙНІ 304

Христина СТОРОЩУК, Назарій АГАФОНОВ

ЦИФРОВА КУЛЬТУРА ЯК НОВИЙ ЕТАП РОЗВИТКУ ЛЮДСЬКОЇ ЦИВІЛІЗАЦІЇ ТА ВПЛИВ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ЕСТЕТИЧНІ СТАНДАРТИ СУСПІЛЬСТВА.....308

Секція 5

НАЦІОНАЛЬНІ МОВИ І КУЛЬТУРИ В ЇХ СПЕЦИФІЦІ ТА ВЗАЄМОДІЇ.

ГЕНДЕРНА ЧУТЛИВІСТЬ У КУЛЬТУРІ.311

Анна ДУБАНИЧ

БАГАТОМОВНІСТЬ ЯК ЗАСІБ РЕПРЕЗЕНТАЦІЇ ІДЕНТИЧНОСТІ У КІНОСТРІЧЦІ «ДОДОМУ».....311

Mariana BEZZUBKA

MEDIA PERCEPTION OF THE WAR IN UKRAINE: A COMPARATIVE ANALYSIS OF UKRAINIAN AND INTERNATIONAL AUDIENCES BASED ON THE FILM “20 DAYS IN MARIUPOL”313

Злата ВОЛОБОЄВА

МІЖКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ В ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ЮРИСТА: МОВНО-КУЛЬТУРНІ БАР'ЄРИ.....316

Ілля ДЕНИСЕВИЧ

ПОГЛЯД КУРСАНТІВ, СТУДЕНТІВ ТА ПРАЦІВНИКІВ ДСНС НА СУЧАСНІ МЕТОДИ ВИВЧЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ: ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ318

Ярослав МЕЛЬНИК

ЯК МИСТЕЦТВО ВПЛИВАЄ НА СУСПІЛЬНЕ СПРИЙНЯТТЯ ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ: ПРИКЛАДИ ЄВРОПЕЙСЬКИХ ПРОЄКТІВ321